D·N
13/9 1942.

Inrepolitisk huvuduppgift.

Det brukar finnas många bud i valtider om vad som är huvuduppgiften för svensk politik. Den valrörelse som nu går in i spurtvarvet är i så mätto olik de vanliga som ingen meningsskiljaktighet råder de stora partigrupperna emellan om de väsentliga utrikespolitiska spörsmålen: alla valprogram och nästan alla valtal ger framträdande plats åt den nationella frihetstanken, åt samlingen kring beslutet att till det yttersta värna landets självständighet. Men lyssnar man på vad som sägs från talarstolarna och i tidningsspalterna om inrikespolitikens främsta uppgift, finner man en provkarta på synpunkter: den ene framhäver vikten av att inte offra den sociala standarden, för den andre är det viktigaste att jordbrukarna får tillräckligt betalt, medan en tredje vill sätta befolkningsfrågan i centrum och en fjärde kanske kampen mot ytterlighetspartierna — som ju hänger så intimt samman med den allmänna självständighetspolitiken att den närmast bör anses utgöra ett led i denna. Här har redan påpekats det påfallande lägmälta intresse som diskussionen ägnat kampen mot prisstegringen. Och ändå är detta en fråga som intar så central plats i vår inrikespolitik att den väl kunde påkalla uppmärksamhet även i valsammanhanget. Ty den är inte bara viktig, utan också i högsta grad aktuell. Många av de konkreta detaljfrågor som berörs har en viktig sida som vetter åt prisnivån till och blir helt enkelt inte lösta annat än rent temporärt, om man inte får styrsel på priserna. Det är kända saker — ja visst! Men de måste upprepas, så att själva huvudtanken hålls levande även hos den stora allmänheten. I en sådan upplysningsverksamhet har ett idéparti som folkpartiet, som inte är bundet vid speciella gruppintressen, en särskild uppgift.

När president Roosevelt för några dagar sedan i ett kraftfullt budskap till den amerikanska kongressen begärde dennas medverkan till en stabilisering av prisnivån, annars skulle han sköta om den saken själv, placerade han prisfrågorna i brännpunkten för sitt lands inrikespolitik. Han gjorde det med hänvisning till att landet befann sig mitt uppe i en krigisk uppgörelse på liv och död, men det är vid närmare påseende mindre skillnad än man kunde tro på det resonemang han för som Förenta staternas överbefälhavare och det som det offentliga livets män i ett neutralt land som Sverige måste föra i nuvarande situation. Även vi har upplevat ett växelspel mellan olika prisförbättringskrav, vilka sänt levnadskostnaderna i höjden i en spiral som hittills inte stått att hejda. Så länge man ansåg huvudfaran för folkhushållet bestå i massdepression och massarbetalöshet — en farhåga som utvecklingen inte alls besannat — inskränkte sig önskemålet även på officiellaste håll till att hålla nere takten i prisstegringarna. Att söka helt hejda dem vore, menade man, ett depressionsbefrämjande ingrepp som indirekt kunde pressa upp statens ekonomiska förpliktelser och därmed på en omväg föra in en ny prisstegrande tendens i samhällsprocessen. Hur fullständigt detta betraktelsesätt fått överges kom inte minst tydligt till uttryck i årets statsverksproposition, där finansministern åter gav de prishämmande strävandena förstetget framför de depressionshindrande. Det fanns, som han uttryckte saken, numera bättre "utrymme" för antiinflationsåtgärder.

Hr Wigforss har en gång för rätt länge sedan präglat frasen att fattigdomen bäres lättare om den delas av alla, och den teoretiska ensidighet som gör att han med förkärlek behandlar folkhushållningens problem blott och bart såsom vore det en fördelningsfråga har även under krigsåren stundom lyst igenom. Men vad man än säger om denna sats, vare sig man betraktar den som en talarklyscha eller som ett djupsinnigt socialt och ekonomiskt rön, så måste man ge vitsord åt dess motstycke i dagens krisbetingade hushållning: att det inte går för sig att någon eller några samhällsgrupper på de andras bekostnad försäkrar sig om extrafavörer. Om någon grupp får möjlighet till en framryckning mer än de andra, så ger detta upphov till nya krav från de missgynnades sida, och så är just den "saxning" i gång som statsrådet Andersson i Rasjön i våras på ett sätt slående och övertygande sätt varnade för.

Det är därför som det inte går att behandla de konkreta ekonomiska frågorna var för sig, som hade de ingenting att göra med varandra. De hänger alla intimt tillsammans, och brytningspunkten är just frågan om pengarnas köpkraft. Både när regeringen avväger jordbrukspriserna, när arbetsmarknadens parter gör upp om lönerna och när priskontrollen reglerar handelns och industrins marginaler påverkas prisjämvikten. Enda möjligheten att komma fram till en avvägning som inte automatiskt tenderar att upphäva sig själv är att hålla rättvissynpunkten levande. Och vad man därvid har att också komma ihåg är att det finns stora grupper som inte är betjänta av en aldrig så rättvis avvägning av kristillägg i skilda former — pensionärer, livräntetagare, de som är hänvisade till att leva på avkastningen av ett litet kapital. För dem är prisnivåns stabilitet ännu mer än för övriga grupper det eftersträvansvärda. Endast på det sättet räddas de undan en beskäring av sina knappa existensmöjligheter utöver vad skattestegringarna innebär. Men även för den stora löntagargruppen är prisstabilitet att föredra framför kriskompensation. Ty kompensationen blir aldrig fullständig, och den blir alltid eftersläpande. Att handel och industri under en inflationsperiod njuter endast av en skenblomstring, jämförlig med de injektioner i ständigt stegrade doser som till en tid kan hålla en sjukling vid vigör, gav den förra kristiden en smärtsamt tydlig illustration till. Och inte heller jordbruket har på längre sikt något att vinna på en prisutveckling som sänder priserna i höjden, inte bara på dess produkter, utan också på dess förnödenheter.

Jordbruksprisernas nyckelställning i prissystemet för närvarande har ofta betonats. Det är intressant att i president Roosevelts redan åberopade antiinflationsbudskap konstatera att han för Amerikas del tilldelar dem samma roll. Han säger att när jordbrukspriserna stabiliserats kan och skall detta ske även med lönerna. Årets goda svenska skörd har väckt grundad förhoppning om möjligheterna att utan ingrepp i jordbrukarnas goda rätt åstadkomma en sänkning av deras produktpriser, eftersom kostnaden pr producerad enhet oundvikligen minskas när produktionsvolymen stiger 30—40—50 procent eller mer. Ännu har man inte fått undan hemligstämpeln från de föreliggande förslagen till prissättning, och det verkar nu närmast som om valbestyren skulle hindra statsråden att ta itu med slutavgörandet på den här sidan 20 september. Det enda man vet är att vissa prissänkningar är ifrågasatta och medgivits såsom skäliga även av lantbrukarrepresentanter. Någon närmare diskussion är inte möjlig så länge gardinerna är fördragna, men att här föreligger en gynnsam förutsättning för de kommande stora kollektivavtalsförhandlingarna bör ändå vara klart. Kan ett konkret och handgripligt bevis lämnas för att regeringen lyckats hålla nere priser som är väsentligen bestämmande för levnadskostnaderna, så borde avtalsuppgörelsen också bli underlättad av detta.

"Ett intressant arbete, som både för socialdemokrater och andra utanför rörelsen ger många tankeställare i väsentliga personliga och medmänskliga problem", skriver ÖSTGÖTEN om Samuel Bergbäcks bok

Kristen socialism i Sverige

"Den ger en sammanhängande redogörelse för vad som tilldragit sig på socialdemokratins kristna front, och detta sker under erkännansvärt objektiva former."

Nya Dagligt Allehanda.

"En mera oederhäftig och i sin knopphet mera givande skrift kan man inte läsa, om man vill lära känna Sveriges Kristna Socialdemokraters Förbunds historia och det sammanhang rörelsen uppkommit i och lever i."

Gust. Lindskog i Broderskap.

Pris häft. kr. 1:50.

I bokhandeln eller från förlaget.

TIDNINGEN BRODERSKAPS FÖRLAG,
Tegnérgatan 37. Stockholm.

Förföljelserna mot judarna har av tyskarna utsträckts

till de besegrade länderna, och av olika tecken att döma har den teknik som därvid använts blivit allt hårdare och hänsynslösare. Slutmålet tycks vara den fysiska förintelsen. De metoder som begagnas vid deportationerna och sedan på deportationsorterna trotsar beskrivning. Manchester Guardian — som i detta fall inte kan misstänkas för att bara bedriva propaganda — talar om "slaktning", om att judarnas antal kommer att på ett drastiskt sätt minskas, om tyskarna inte kan förmås att avstå från att fortsätta på den inslagna vägen. De senaste underrättelserna från Frankrike, närmast från den icke-ockuperade zonen, tyder på att där råder samma uppfattning och att en stark opinion reagerar mot den förnedrande utlämningstrafiken. Churchill använde i sitt senaste tal mycket kraftiga ord om behandlingen av judarna i Frankrike. Han betecknade den som "en av fiendens mest bestialiska och meningslösa förbrytelser". Tyskarna bör ha klart för sig att när kritiken i neutrala länder inte tar sig samma uttryck, så beror det inte på bristande medkänsla med de olyckliga. Det brännmärkta tillvägagångssättet är frånstötande — det är ohyggligt och oursäktligt. Vi skulle inte vara oss själva om vi inte ansåg detta.

I ett land som Sverige med dess erfarenheter och dess traditioner måste försöken att skapa förståelse och sympati till och med för de grövsta yttringarna av antisemitismen väcka intensiv motvilja. Egendomligt nog synes emellertid vissa ansatser att överflytta pogromstämningen till offentligheten, till gator och torg, inte föranleda omedelbart ingripande från Stockholmspolisens sida. På flera av huvudstadens centrala platser har nu en längre tid vandrat omkring en man med en reklamskylt där det stått: "Judarna är krigets upphovsmän och anstiftare". Sådant är förargelseväckande, fastän det utger sig som bokannons, och borde behandlas därefter. Det är mera upprörande än eljest i en situation då judarna på kontinenten utsättes för så svårt övervåld att svenskar med sinne för mänskliga värden djupt skakas. Svenska judar är medborgare som vi andra, och de skall inte utsättas för offentliga grymheter. För dem måste det vara outsägligt hårt att nås av underrättelserna om de hemsökelser som judarna i andra länder drabbas av. Vi får inte göra pinan värre. I stället skall vi göra vad vi kan för att lindra den.

Norge hjälpen en hederssak.

De nazistorienterade har ett underligt bokhälleri

vid valet. Å ena sidan uppmanas meningsfränderna att vända ryggen åt hela spektaklet — Lindholmarnas organ proklamerar bojkott, och Dagsposten gör allt vad den kan för att sprida förakt för valhandlingen. Inte är det någon idé att lägga ned "papperslappar i träboxar!". Då är det bekvämare att räkna alla valskolkare och registrera dem som sina anhängare, vilket "svenskssocialisterna" tänker göra. Men samtidigt kommer listor med nazister och nazisympatisörer att framföras på flera håll. Flygrikningen — socialistiska partiet, som det fortfarande kallar sig — uppträder i åtskillig kretsar och kan gladja sig åt uttryckliga rekommendationer från äldre firmor i den nazistiska branschen, bland annat från den Engdahlska. Vidare har Nationella förbundet listor i Östersund ("De nationella") och Hälsingborg ("Medborgarförbundet") och förmodligen i ett antal mindre kommuner, där de anlägger skyddande förklädnad. Till sist existerar den s. k. Montgomerygruppen (Förbundet landsbygdens värn) i åtminstone två kretsar i Uppsala län och en krets i Stockholms län. En sak är emellertid gemensam för de röstande och icke-röstande, och det är att de effektivt sörjer för att deras röster inte spelar någon roll. Dessa är nämligen lika bortkastade på någon av de anförda listorna som genom att man sitter hemma och surar. Endast i ett avseende kan nazistgrupperna öva inflytande — till kommunisternas förmån.

Det är gammal nazistisk taktik. Kommunisterna tar vad de kan komma över, och nazisterna ser gärna att de tar för sig. Sedan är tiden inne att grundligt förtala — och så "rädda" — det arma fosterlandet. Tillvägagångssättet är känt från andra länder.

PRESSGRANNAR

Blir vi fattigare efter kriget? — den frågan diskuteras av disponent Gerard De Geer i Frisinnad Ungdom. Han varnar för oberättigad pessimism. Redan en kort tidrymd efter kriget har vi möjligheter att överträffa tidigare standardrekord:

De stora statsskulderna skapa fördelningsproblem men minska icke produktionen, som är den grundläggande faktorn för ett folks levnadsstandard. Däremot är det ostridigt, att krigets förstörelse kan medföra en minskning av produktionen med verkningar långt in i framtiden. Även om vårt land förskonas från krigets hemsökelser, kommer hela världshushållets minskade produktivitet att få återverkningar på oss. Tidigare erfarenheter ha emellertid lärt oss, att man i allmänhet varit benägen att överskatta krigens hämmande inverkan på framtidens utveckling. Hur oerhört pessimistiska voro icke många förutsägelser under förra världskriget! Under 1930-talet nådde mänskligheten upp till en standard, som vida överglänste förkrigsårens. Flera av krigets lärdomar och erfarenheter stimulerade direkt till en dylik utveckling. Allt talar för, att vi få uppleva något liknande efter detta krig.

Det är inglunda uteslutet att vi endast något 10-tal år efter kriget nå en verklig toppunkt i fråga om mänskligheten materiella standard. I varje fall förefaller det naturligt, att det är mot en dylik utveckling som ungdomen vill och bör se framåt.

Först gäller det att göra övergångstiden så kort och smärtfri som möjligt. Att denna övergång kommer att medföra en svår kris på näringslivets område råder ingen tvekan om. Liksom vi under krigsåren ansett flertalet av de statliga ingripandena nödvändiga måste vi räkna med en aktiv antikrispolitik under övergångsperioden:

Den bör framför allt inrikta sig på ett bekämpande av den massarbetalöshet som hänger ofrånkomligt samman med omställningen från krigs- till fredsproduktion. . . . Vi böra beforda det prisfall som hårdeder sig från krigets knappteet och transportspärrar. Samtidigt skola vi akta oss för en lång deflationsperiod syftande till generell höjning av penningvärdet. Den enskilda företagsamheten bör stimuleras och arbetslösheten motverkas genom statliga arbeten. Lämpliga sådana äro bostadsbyggnader, förbättringar av vägnätet, fortsatt elektrifiering av järnvägarna, utbyggnad av vattenkraft o. s. v. Bedöma vi däremot beredskapen på lång sikt med tanken icke på övergångskrisen utan på en framtida högkonjunktur, bör målet för folkfrisinnad politik mera vara att begränsa än stimulera den statliga verksamheten.

Skulle vi eliminera de drivande krafter i vårt ekonomiska liv, vilka härleda från enskilt initiativ eller — för att använda det hävdvunna slagordet — "profitintresse", då försvåra vi krisens övervinnande och det förnyat framåtskridande. Det skulle på samhällsmekanismen ha ungefär samma inflytande som ackordssystemets borttagande inom näringslivet. Varje arbetsledare vet, vad ackordssystemet betyder. Tas detsamma bort, minskas arbetstakten och arbetslusten och produktionen faller. . . . Vi måste vara beredda att acceptera förbehens begränsning i många hänseenden. Kravet på ökad trygghet för befolkningens olika skikt, skickliit av statsmakten, kommer att fordra detta. Våra företagsledare måste mer än tillförne låta sitt handlande bestämmas av samhällssinda och social ansvarskänsla. Göra vi detta, torde förutsättningar finnas för att själva grundvalen för vårt fria näringsliv skall lämnas oantastad. Detta bör vara det främsta målet för folkpartiets politik på näringslivets område.

Folkpartiets främsta representanter och förtroendemän på detta område — disponent De Geer är en av dem — arbetar i den riktningen.

Om det var fänrik Hasslers och styckjunkare Lindholms kommenderingar som Dagens Nyheter i första hand avsåg i sina anmärkningar mot försvarsministerns egendomligt tjuriga och avvaktande hållning, så måste man — skriver Östergötlands Folkblad (s) — förbehållslöst skriva under att det ur olika synpunkter förvisso hade varit lycksligast om de nu beslutade hempermitteringarna skett längt tidigare:

Även om de nu hemförlovade båda nazistledarna inte direkt kunnat vålla förswaret någon skada på de platser där de tillåtits göra tjänst, har deras vistelse inom krigsmakten ändå varit till stort förfäg till följd av den psykologiska verkan den utövat inom vida kretsar av vårt folk. Och det råder intet tvivel om att kommunisterna här haft ett mycket tacksamt agitationsuppslag. Även bland folk som alls inte låter sig påverkas av kommunisternas agitation har det rätt en ingalunda obetydlig irritation. Det vore dock utan tvi-

Heliskolan - Språk och Stenografi
Eriksbergsgatan 10. — Exp.-tid 9—20. — Telefon 20 75 45.
DAG- O. KVÄLLSKURSER BÖRJA VARJE DAG DENNA VECKA.
Talövn. från 1:sta lekt. Grammatikkurs avgiftsfri.
Svenska, Engelska, Tyska, Franska, Italienska, Spanska, Ryska, Finska. Svenska för utlänningar.
Nybörjar- och Fortsättningskurser. Konv.-cirklar.
Handelskorr. — Svensk o. utländsk stenografi.
50 öre pr tim. Avgifter från

Stefansgården.
Anmälningar till höstterminen mottagas under tiden 14—19 Sept. varje vardag kl. 18.30—19.30 å expeditionen, Freigatan 31, n.b., v.

FÖRENINGEN HJORTHAGENS SMÅBARNSHEMS BARNAVÅRDSSKOLA
Skogvaktaregatan 7, Hjorthagen, Stockholm. Tel. 62 13 11.
6 mån. kurser i barnavård med teoretisk o. praktisk undervisning i såväl spädas som äldre barns vård, uppfostran och sysselsättande, sömnad av barnkläder samt tvätt. Undervisn. av hemmets läkare. Avg. 60 kr. pr mån. för undervisn. o. kost. Kursen berättigar till inträde i Sv. Barnsköterskeföreningen. Anmäl., åtföljd av skol- o. frukbetyg samt åldersbevis o. övriga betyg, göres hos föreståndarinnan. Extra elever, söz, blivande mödrar eller andra intress., mott. i mån av utrymme.

Sök ej
med ljus
och lykta.
Tag reda på
det i D. N.

Folkpartiets valbyråer

äro inrymda i följande lokaler:

Adolf Fredriks Kyrkogata 12, 2 tr. Tel. 21 08 15
Västmannagat. 15, 1 tr. 11 30 38

ÖSTERMALM OCH GÄRDESSTADEN:
Linnégatan 63 ..... 61 59 71
Rindögatan 21 ..... 60 03 54

ÖSTERMALM o. NORRMALM:
Rådmansgatan 43 ..... 31 15 32

VASASTADEN o. NORRA KUNGSHOLMEN:
S:t Eriksgatan 82 ..... 31 56 03

KUNGSHOLMEN o. VÄSTRA NORRMALM:
Kungsgatan 79 ..... 51 71 76

BROMMA:
Alviksvägen 57, Äppelviken 25 85 25

SÖDERMALM:
Renstjärnasgatan 14 ..... 41 06 55
Hornsgatan 18 ..... 41 03 55
Hornsgatan 131 ..... 41 26 53

ENSKEDE:
Södertörnsvägen 338 (öppen end. kl. 17—21) 49 61 01

ÄLVSJÖ:
Johan Skyttes väg 205 (öppen end. kl. 18—20) 47 13 82

Valbyråerna — med undantag av byråerna i Älvsjö och Enskede — hållas öppna varje dag intill valdagen kl. 11—21.

Å valbyråerna tillhandahållas röstlängder, valsedlar, äkta make-kuvert, formulär för rekvisition av röstlängdsutdrag, valbroschyrer m. m.

Upplysningar och råd lämnas i alla valfrågor.

* * *

Valsedelsdepåer

finnas enligt följande adresser:

BROMMA:
Smedslätten: Topeliusvägg. 26, fru Stina Astrand 25 16 53
St. Mossen: Hermelinstigen 8, sekr. H. Boëthius .. 26 06 04
Alsten: Alstensgat. 113, 1:e byrå. E. Sundström .. 25 81 94
Höglandet: Vinghästvägg. 16, 1:e akt. A. Twengström 25 38 84
Nockebyvägg. 36, snick.-mäst. A. Lundborg 25 31 26
Nockeby: Författarvägg. 50, kamrer Vigo Löfcrantz .. 25 43 15
Södra Ängby: Ehrenstralsvägg. 12, sekr. G. Britth 37 11 22
Norra Ängby: Tanumsvägen 5, fabrikör J. Malm .. 37 07 67
Bureusvägen 5, försäkr.-tjm. A. Hammarlund .. 37 01 43
Bromma kyrka: Urban Hjärnes väg 1, tjänsteman H. Johannesson 37 20 14
Ringarstigen 15, mål.-mäst. J. W. Borgström.. 37 20 08
Ängbyplan: Ålvarlärare Arvid Bergquist 28 31 91
Essingeöarna: Gammelgårdsvägg. 5, St. Essingen, byggmäst. A. Johansson 53 96 18
Traneberg: Tranebergsv. 33, st at.-skriv. I. Lillewall 26 02 27

BRÄNNKYRKA:
Mälarhöjden: Hr Hj. Olsson, Hägerstensvägg. 333 .... 46 09 20
Fru Jenny Jonsson, Fredriksonsvägg. 9 ..... 46 08 22
Grödal: Folkskollärare Joh. Lundh, Blommensberg 45 20 64
Midsommarkransen: Köpman Gunnar Hjerne, Svandammsvägg. 26 ..... 45 13 91